

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostopna vrsta Din 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 76.

Sreda, 21. septembra 1932.

Leto VII.

Ugled Društva narodov narašča.

Dogodki mnogokrat zbujačo sum, da grozi nevarnost za obstoj Društva narodov. Vojna na vzhodu, grožnje Italije in v zadnjem času politika Nemčije so sami dogodki, ki ne kažejo prave iskrenosti do Društva narodov. Kljub vsem tem dogodkom se priključijo zopet Društvu narodov Turčija, Argentinijska in Irak. Ugled Društva narodov torej ne pada, marveč narašča in postaja mednarodna organizacija splošnosti. Japonska sicer tudi grozi z izstopom iz Društva narodov, vendar je grožnja le navidezna, ker Japonska ne bi rada izgubila kot velesila vpliva v Društvu narodov.

Enako bi tudi vsaka druga država jako težko izstopila iz Društva narodov, ker bi s tem izgubila direktni stik z mednarodno politiko ali z mednarodnim parlamentom, ki naj ga tvori Društvo narodov.

Društvo narodov bo treba seveda reorganizirati. Danes imajo v biroju in na zborovanjih absolutni vpliv velesile. Če pa hoče postati Društvo narodov mednarodni demokratični parlament, se morajo razne določbe izpremeniti, da dobe vplivnejšo besedo tudi male države. V tem oziru izdeluje tajništvo reformni načrt, ki pride v razpravo morda že na bodočih sejah.

Sedanji ravnatelj Društva narodov je odstopil. Dne 31. decembra 1932 preneha njegova funkcija. Zato bo potrebno izvoliti novega ravnatelja, ki pa more biti izvoljen le soglasno. Imenovalo se je doslej le ime generalnega podtajnika Avenola, ki bi prihajal v poštev za Drumundovo mesto.

Proti tajnemu oboroževanju Nemčije.

Nemčija se tajno oborožuje.

Nemčija zahteva, da ji dovolijo enakopravnost v oboroževanju štiri velesile. Herriot pa je izjavil v francoskem zunanjepolitičnem odboru, da ne pristane na tak razgovor. Če pa bo potrebno, bo predložil v Ženevi Društvu narodov dokaze, kako se Nemčija tajno oborožuje.

Angleški politični krogi obžalujejo, da je Nemčija sedaj pred razorožitveno konferenco načela to politično vprašanje, ki bo razprave razorožitvene konference silno otežkočalo. Angleška vlada posreduje v sporu med Francijo in Nemčijo. Nemško oboroževanje se more ustaviti le, če druge države pristanejo na razorožitve.

Henderson zaupa v razorožitveno konferenco.

Henderson je že v soboto odpotoval v Ženevo. Ob odhodu je izjavil časnikarjem, da bo odbor konference temeljito proučil pismo nemškega zunanjega ministra in da on sam nemške grožnje ne jemlje preveč resno. Nemčija pravi, da se ne udeležijo razorožitvene konference, da pa bo nje potek opazovala z zanimanjem. To pomeni, da se Nemčija ne misli popolnoma odtegniti reševanju tega problema. Bližamo se odločitvi med razorožitvijo in varnostjo ter na drugi strani večjo nevarnostjo, morda celo vojno. Ne morem verovati, da bi konferenca ponesrečila. Drago bodo plačali narodi, če zamude sedanje ugodno priliko. Konferenca se sestane dne 23. t. m. v Ženevi.

Nemčija se ne udeleži razorožitvene konference.

Borba med dvema diktaturama.

Nemški zunanji minister grof Neurath razglša, da je nemška vlada sklenila, da se ne udeležijo razorožitvene konference, dokler se ne prizna Nemčiji enakopravnost v oboroževanju.

V Ženevi so sprejeli to izjavo nemškega ministra povsem mirno. Anglija pa predlaga, da naj se razorožitvena konferenca odgodi, dočim meni Francija, da se mora razorožitveno delo nadaljevati tudi brez Nemčije. Očividno bosta Italija in Rusija podpirali Nemčijo, dasi Rusija smatra nemški predlog le za politično demonstracijo. Nemška vlada je tudi naročila, da se takoj prične graditi tretja velika oklopna križarka.

Kakšen namen ima nemška zahteva?

Prav razumemo, da nemška plemška vlada želi predvojnih časov. Kako lepo je bilo za to gospodo, ko je bila Nemčija še najbolj militaristična država na svetu in kako ponosna je bila po letu 1871 — kot zmagovalka nad Francijo. Domišljavost cesarskih generalov, finančnikov in fevdalcev ima pri tej zahtevi vsekakor precej važno vlogo. Toda sedanja vlada ima 85 odst. prebival-

cev proti sebi, zato je iz političnih razlogov potrebno postaviti zahtevo, ki bo prekašala demagogijo fašizma. In ta je oborožitev, odpis vojnih dolgov in pohod ob ugodni priliki nad sovražnike, ki so strmoglavili nekdanji nemški militarizem. Ta parola naj služi, da bo sedanja vlada pridobila pristaše med šovinističnimi nacionalci ter ustanovila svojo »državno« stranko. Temu naj služi zbujanje nacionalističnega instinkta.

Povsem razumemo, da se Nemčija upira plačevanju vojnih dolgov, ker so dolгови krivični. Ne razumemo pa, da zahteva fevdalna vlada oboroževanje in lovi kaline na take parole, dasi odgovarjajo mentaliteti sedanjega vladnega sistema. Pasivna je državna bilanca, dokazano je, da je oboroževanje največje zlo za družbo, toda fevdalni gospodje so še vedno prepričani, da bo nemški narod nasedel tem najnovejšim limanicam. Naravnost nesmiselno pa je kričati po oborožitvi sedaj, ko je ves svet takorekoč prežet z mislijo razorožitve in sporazuma med narodi.

Politika nemške fevdalne vlade spada v srednji vek in ne v današnjo dobo.

Japonska priznava samostojnost Mandžurije

Japonska je sklenila z novo Mandžurijo pogodbo, ki dovoljuje Japonski in Mandžuriji izredne prednosti ter jo priznala dne 15. septembra kot državo. V smislu mednarodnih dogovorov je Kitajska nedeljiva. Vendar pa je Japonska pričela vojno proti Kitajski, ker se je širilo na Kitajskem bojkotno gibanje proti japonskemu blagu. Sklenilo se je premirje. Konflikt je raziskovala mednarodna komisija, ki obdolžuje Japonsko. Interes na Mandžuriji imajo predvsem Kitajska, Japonska, Zedinjene države in Sovjetska Rusija. V trgovskem oziru tudi Anglija in Francija, ki sta vsaj deloma vplivali na ta oboroženi konflikt. Med interesi na Mandžuriji pa Kitajska sploh ne prihaja v poštev, ker ni organizirana država in že celo desetletje nima prave vlade. Kitajska živi v anarhiji in ji je težko nuditi mednarodno pomoč. Zedinjene države in Rusija pa nista niti članici Društva

narodov, dočim Japonska je. Zedinjene države pa Mandžurijo ne bodo priznale.

Kitajska je imela sicer pogodbo z Japonsko, ki je pa ni mogla izpolnjevati, marveč se je pred njenimi očmi razvijalo razbojništvo zlasti v Mandžuriji, ki je ogrožalo veliko investicijsko politiko japonskega kapitala. Poročilo o 18 mesečnem konfliktu v Vzhodni Aziji pa obsoja japonske akcije in ni čudno, če Japonska misli na izstop iz Društva narodov.

V tem vprašanju je angleška vlada svetovala Društvu narodov, da naj se ogne mandžurskemu vprašanju, ker intervencija ne more imeti praktičnega uspeha. Ponesrečena akcija v vzhodno-azijskem vprašanju pa bi ugledu Društva narodov samo škodovala. Izstop Japonske iz Društva narodov bi moralno slabo vplival tudi na druge članice.

Volitve v Nemčiji zopet razpisane.

Volitve v nemški državni zbor se bodo, kakor je sklenila vlada, vršile dne 6. novembra 1932.

Dvomljiv je bodoči rezultat teh volitev, ker so to že pete volitve v tem letu. Stranke so materialno izčrpane in utrjene, dočim ima vlada agitacijske in finančne pomočke na razpolago. Veliko je vprašanje, kam se bo obrnil Hitler, ker se veleindustriji odvrčajo od njega. Morda se še pridruži Papenu?

Težak bo volilni boj tudi za socialno demokracijo iz istih razlogov, vendar lažji, ker ima jako razširjeno časopisje, do podrobnosti izvedeno organizacijo in vztrajne navdušene borce.

Papen sicer grozi, da bo do volitev še marsikaj izpremenil, toda pregrda reakcija bi bila opasna tudi zanj.

Angleški liberalci groze z izstopom iz vlade

V angleški vladi nastaja kriza. Liberalci so nezadovoljni s finančno in trgovinsko politiko vlade, ki jo je odobrila ottavska britska konferenca. Odstopijo notranji minister, minister za rudarstvo in nekaj podtajnikov. V tem primeru bo najbrže podala ostavko cela vlada, kar bi pa ne imelo posledic, ker imajo konservativci ogromno večino poslancev.

Desetletnica fašizma.

V Italiji nameravajo proslaviti desetletnico fašizma meseca oktobra na jako slovesen način. Desetletnici bo posvečen celi mesec oktober. Impozantna manifestacija bo kongres intelektualcev v Rimu. Mussolini to namerava; k tej pride nad 10.000 intelektualcev iz vse Italije. Glavne slovesnosti bodo dne 27. oktobra, to je na dan pohoda v Rim.

Zahrbtnost nemške politike?

Drama, ki se je odigrala z nemškim državnim zborom, pomeni nasilje. Že pred izvolitvijo je fevdalno-kapitalistična Papenova vlada računala z razpustom državnega zbora, če ne bi njegova telesna straža, nacionalni socialisti, dobili pri volitvah večine. V državnem zboru so sicer narodni socialisti glasovali proti zasilnim odredbam vlade, glasovali za nezaupnico vladi, toda predsednik državnega zbora, narodni socialist Göring, je pozneje priznal pravilnost razpusta državnega zbora in umaknil celo pritožbo na državni svet zaradi kršitve ustave. Tudi vsi ti dogodki prav nič ne razburjajo narodnih socialistov, ki upajo, da dobe v novem parlamentu, če se volilni red izpremeni ali pa ne, še večje število poslancev.

Vlada, ki je dobila v parlamentu tako nezaupnico, bi morala po weimarski ustavi odstopiti; tega pa ni storila, ker so narodni socialisti v nje in svojem interesu glasovali proti vladi, v nadi, da dobe pri novih volitvah zanesljivo večino.

Sedanja Papenova vlada želi odpraviti demokracijo. Želi si nemško ustavo, ki jo je ustvaril Bismarck L. 1871 in po kateri je imel oblast nemški cesar, parlament pa je smel sklepati zakone.

Štirinajst let so se junckerji, birokrati in težka nemška industrija borili proti demokraciji, ki se ji leta 1918 niso mogli upreti, ker so zmagovalci zahtevali pogajanja z narodu odgovorno vlado. Kako silno so hujskali proti demokraciji vsa ta leta in celo marsikoga, ki je sicer pamenten, prepričali, da je razmer kriva demokracija. To hujskanje je šlo tako daleč, da so izpodkopali ugled demokraciji in sedaj, menijo, je prišel trenutek, da se Nemčija prevrne v staro fevdalno obliko pod tako ali tako diktaturo.

Papen sam izjavlja, da bo z nacionalnimi socialisti skušal uresničiti staro Nemčijo brez parlamenta.

Nemški narodni socialisti so v tej borbi za demokracijo igrali hinavsko vlogo, hoteč priti sami do oblasti ali pa s Papenovo kamarilo. Drugi prizor te drame bodo volitve, ki bodo pokazale, je-li nemški narod zrel za demokracijo ali ne.

Odmev monarhistične zarote v Španiji.

Španija je pregnala v zapadno Saharo zaradi zadnjega monarhističnega upora 101 vojaško osebo (večinoma vpokojeni častniki), 42 civilnih oseb, med njimi dva nadvojvode, 12 bivših markijev, 8 bivših grofov, 1 duhovnik in sinova generalov Barrera in Sanjurja. Glavni udeleženci so še v zaporu in bodo sojeni. Ta pregled krivcev španskega puča kaže, kakšen namen so imeli uporniki. Če bi bila Nemčija po prevratu tu z zadostnimi kantelami zajamčila obstoj republike, bi ne bilo ponovnih pučev in tudi ne sedanje fevdalne diktature.

Francija konvertira dolgove. Poslanska zbornica in senat sta sprejela vladni predlog, da se konvertira 85 milijard dolgov v 4½ odst. rente. Predlog je bil sprejet z veliko večino. Socialisti za predlog niso glasovali, ker je to zadeva kapitalistične Francije.

Impozanten zaključek „Strokovnega tedna“ v Mariboru.

Vprizoritev »Hlapca Jerneja« ob nabito polni dvorani. — Ogromen zaključni shod delavcev in nameščencev. — Hlapci Jerneji se prebujajo.

Dnevi »Strokovnega tedna« v Mariboru so za nami. Številni shodi in sestanki, ki so se vršili vsak dan, vprizoritev Cankarjevega »Hlapca Jerneja« in skupni zaključni shod so ponovno dokazali, da je strokovna misel in razredna zavest med mariborskim delavstvom globoko ukoreninjena in da kljub vsem oviram lepo napreduje.

Minuli petek se je vršilo v dvorani Delavske zbornice dobro obiskano zborovanje lesnih delavcev. Zborovanju je predsedoval in vodil podružnični predsednik s. Selak, referiral pa je s. Eržen. Tako iz referata, kakor tudi iz debate, v katero so posegli številni mizarski pomočniki, je bilo razvidno, da se lesno delavstvo prebujajo in zopet uvideva, da si bo priborilo svoje pravice le v močni strokovni organizaciji. Po sestanku so se številni navzoči naročili na delavsko časopisje.

Vprizoritev »Hlapca Jerneja«

V soboto zvečer se je vršila predstava v dvorani pivovarne »Union«, in sicer je delavski oder »Svobode« iz Ljubljane vprizoril kolektivno dramo »Hlapec Jernej in njegova pravica«, katero je po Cankarjevem istoimenskem delu priredil in režiral Ferdo Delak.

S tem Cankarjevim delom je delavski oder »Svobode« nastopil že v Ljubljani, Zagrebu in Celju, toda vprizoritev v Mariboru je gotovo prekašala vse dosedanje. Velika »Union«-dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Sodi se, da je vprizoritvi prisostvovalo nad 2000 ljudi, mnogi pa so odšli, ker ni bilo več prostora. Delo je silno učinkovalo na poslušalce, ki so bili naravnost fascinirani. Občudovali so poleg dovršenega podajanja posameznih vlog zlasti tudi govorniki zbor in scenerijo, kar je bilo za Mariborčane nekaj povsem novega, česar niso imeli prilike doslej videti. Drama prikazuje trnjevo pot proletarca, polno tragike, ko ga je gospodar po 40 letnem trdem delu spodil od hiše. Ko je iskal pravice, je moral spoznati, da za hlapca pravice ni pod milim nebom. Pravica je ustvarjena za tiste, ki so jo ustvarili. Vsi, ki so vprizoritvi prisostvovali, so občutili, da je to delo del njihovega življenja, pot, ki jo prehodi vsak proletarec. Navzoči so priredili igralcem, ki so sami delavci, viharne ovacije.

Skupen zaključni shod.

V nedeljo dopoldne pa se je vršil v verandi pivovarne »Union« ogromen shod delavcev vseh strok. Shod

je ob napovedani uri otvoril s. Petejan, ki se je uvodoma zahvalil navzočim članom delavskega odra za uspešno vprizoritev »Hlapca Jerneja«. Pozdravil je dalje zastopnika Strokovne komisije iz Ljubljane s. Vuka, ki je nato v kratkem jedrnatem govoru pozdravil zborovalce ter želel strokovnemu pokretu v Mariboru obilo razmaha.

Sledil je referat s. Eržena, ki je v globoko zasnovanem govoru obrazložil splošen položaj delavstva tu in inozemstva.

Govornik se je zlasti bavil z vprašanjem 40 urnega delavstva, z gospodarsko krizo, ki je posledica vojne klanja. Imenoma te krize, katero delavstvo ni zakrivilo, se istega dne izmogoča tudi tam, kjer krize ni. Medtem, ko po svetu strada okrog 20 milijonov ljudi, se ponekod uničujejo ogromne zaloge živil, da se s tem prepreči padanje cen. Vrše se razne konference, kjer se razpravlja o odpravi krize. Ne sklone pa se nič bistvenega, zlasti se noče pristati na splošno razorožitev. Govornik je dalje razmotrival o vprašanju obveznega zavarovanja za brezposelne delavce, o uvedbi zakonite zaščite stanovanjskih najemnikov, o sanaciji bolniškega zavarovanja itd. Zborovalci so govornikovim izvajanjem pazno sledili in jih burno odobraval.

Predsednik s. Petejan je nato govoril o zahtevah mariborskega delavstva, ki so zapadene v resoluciji, sprejeti na javnem shodu dne 25. julija t. l. Delavstvo apelira na merodajne faktorje, da se naj te zahteve čimprej izvedejo.

Na shodu zbrani delavci so se nato izjavili, da bodo solidarno podpirali upravičene zahteve:

- a) živilskih delavcev, da se 36 urnih delovnih odprav močno delo ter uvede 36 urni nedeljski počitek in maksimalni 8 urni delovni čas;
- b) občinskih delavcev, da se med mestno občino in strokovno organizacijo čimprej sklene kolektivna pogodba za delavce vseh podjetij z določeno minimalno plačo, ki mora odgovarjati potrebi obstojnega minimuma, da se uvede starostno zavarovanje ter da se pri občinskih delih zaposli predvsem domače delavstvo. Da se najemnine v šoferskih in drugih občinskih hišah uredi v smislu resolucije, sprejete na strokovnem shodu šoferjev dne 12. t. m.;
- c) vse zahteve železničarjev, zlasti izplačilo difference, izenačenje kronskih upokojecev. Da se odpravijo nepotrebne šikanacije in denuncijantstvo, ki železniškemu prometu samo škoduje itd.;
- d) privatnih nameščencev za ureditev rednega odpiranja in zapiranja trgovin, ki naj bo v skladu z delovnim časom pomožnega osebja in ki naj ne bo daljši od 8 ur dnevno. Da se vse trgovske nameščence po § 324 obrtnega zakona smatra za višje trgovsko osebje;

d) brivskih pomočnikov za ohranitev nedeljskega počitka in ureditev delovnega časa;

e) tekstilnih, stavbinskih, kovinarskih, lesnih, oblačilnih in ostalih delavcev za ureditev njihovih gospodarskih in socialnih zahtev, zlasti plač, delovnega časa, socialne zaščite in zaščite vajencev v smislu novega obrtnega zakona. (Odprava nedeljskega pouka.)

Končno se mariborsko delavstvo pridružuje zahtevam Mednarodnih strokovnih organizacij za odpravo obstoječe gospodarske krize in brezposelnosti! Za odpravo oboroževanja! Za svetovni mir in bratstvo med narodi!

Vse delavce in nameščence pa poziva, da se pridružijo razrednim strokovnim or-

ganizacijam, da postanejo naročniki in čitatelji razrednega delavskega tiska, ker le na ta način bo podana garancija za izvedbo gornjih zahtev.

Navzoči delavci in nameščenci so soglasno sprejeli gornje smernice, nakar je s. Petejan zaključil dobro uspeši shod.

Pred pričetkom zborovanja in po zaključku so vrli pevci pevskega oddelka pekovi zapeli »Delavski pozdrav« in »Slava delu«, kar so zborovalci stoje poslušali ter navdušeno aklamirali.

Doma in po svetu.

Delavska manifestacija v Zagrebu. V nedeljo se je vršilo v dvorani »Kola« delavsko zborovanje, na katerem je poročal s. Haramina o socialnem zavarovanju, o uvedbi 40 urnega delovnega tedna in o zavarovanju za brezposelnost. Resolucija o socialnem položaju delavstva in aktualnih zahtevah je bila soglasno sprejeta.

Zborovanje trgovskih gremijev Dravske banovine v Laškem. V nedeljo, dne 18. t. m. se je vršilo v Laškem zborovanje trgovskih gremijev in trgovskih organizacij Dravske banovine. Na zborovanju so govorili o gospodarskem položaju trgovine, o delavskem zavarovanju, o socialnem zavarovanju trgovstva, o konzumnem zadružništvu, o lesni trgovini in o nabavljajnih zadrugah in davku na poslovni promet. Glede delavskega zavarovanja zahtevajo trgovci reformo zakona, in sicer banovinske zavede, ločeno pokojninsko in socialno zavarovanje, ločeno rudarsko in železničarsko zavarovanje, paritetno zastopstvo. Trgovci navidez ne zahtevajo poslabšanja zavarovanja, pač pa primerno preureditev karenc in avtonomijo. Za trgovce same pa zahteva zborovanje zadostno socialno zavarovanje v smislu novega obrtnega zakona. Zborovanje tudi ugotavlja, da je konzumno zadružništvo iz narodno in državno-gospodarskega stališča škodljivo (!?). Z ozirom na lesno trgovino, ki trpi zaradi neugodnih gospodarskih razmer, slabe organizacije lesne trgovine, deviznih težkoč, visoke prevoznine in neusmerjene zunanje trgovinske politike. Končno se je izreklo zborovanje proti davčni olajšavi na poslovni promet pri nabavljajnih zadrugah. Trgovci imajo prav, če zahtevajo zase vse garancije boljšega socialnega položaja, enako prav pa ima tudi delavstvo, da, če bolj prav, ker je socialno bolj ogroženo, če zahteva zase popolno socialno zavarovanje, tudi za nezaposlenost, starost in onemoglost, vendar v obliki organizacije, o kakršni smo še ponovno govorili v našem listu.

Agrarna reforma pri nas. V Dravski banovini bo v smislu zakona

o likvidaciji agrarne reforme razlaščenih pri raznih veleposestvih 40 tisoč ha gozdov. Samo na bivšega kneza Auersperga odpade 15.000 ha. V Ljubljani se osnuje po ministrski odredbi začasna državna uprava, ki prevzame razlaščene gozdove ter bo skrbela, da ne zastane gospodarstvo v posameznih kompleksih. Ta uprava bo izvedla končno likvidacijo. Minister Juraj Demetrovič je imenoval v to upravo naslednje gospode: inž. Franca Pahernika, Milana Mravljeta, Rasta Pustoslemška, Matka Brnčiča, uradnika agrarnega urada dr. Janžeta Novaka, inž. Zmaga Ziemfelda, inž. Urbasa, Valentina Babnika in Franca Goričarja. Interesenti na razlaščene gozdove so predvsem občine, zato bo dolžnost te komisije, da zasliši najprej občine, v katerih se nahajajo zemljišča. Po nasvetih občin se bodo upoštevali tudi drugi interesenti pri dodelitvi sveta.

Zveza delavskih žen in deklet v Ljubljani je tako-le razdelila funkcije v svojem odboru: Predsednica Brezar Štefi, podpredsednica Rakovec Marija; tajnica Selan Marija, namestnica Rudolf Štefi; blagajničarka Stanko Ana, namestnica Moretti Ivanka. Odbornice: Jenček Marija, Zamperlo Amalija, Rakovec Kristina, Sbaschnik Štefka, prof. Premru M. — Nadzorstvo: Jurca Anica, Čelšnik Fani.

Požar v Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani se je pojavil v nedeljo popoldne v sobi prvega nadstropja. Soba se nahaja ob glavnem dimniku parne kurjave. Napaka v zidu je povzročila, da se je vnel stropni les in pogorel pod. Zgorelo je nekaj pohištva, spisi so bili le močno osmojeni. Ogenj so opazili sosede iz Delavske zbornice.

Društvo narodov se sestane. Dne 26. t. m. se sestane na 13. skupščino Društvo narodov v Ženevi, tri dni prej pa svet Društva narodov k svoji 68. seji. Našo državo bodo zastopali na plenarni seji Društva narodov: zunanji minister Bogoljub Jeftić, dr. Marko Kostrenčič in dr. Miroslav

Angelo Cerkenik:

ROSA.

(Povest.)

Bojo je vzkipek. Kdo je temu človeku dal pravico mešati se v njegove srčne zadeve?

— Nisem prišel sem, da bi poslušal vaše lekcije.

— Rad verjamem, ampak zapomnite si: vsakdo, ki pride k meni, jih mora poslušati, kajti — razumeli boste — z denarjem mi mojih uslug ne morete poplačati... Sem dobro razumel: ali niste zopet prišli zavoljo kakšne usluge?

— Na žalost!

— Želite, torej?

— Tanja je hudo bolna. Bil sem pri mnogih zdravnikih, izdal sem kar zaklad denarja, a do danes se ji zdravje le slabša... Nihče ne more ugotoviti, kaj ji je.

— Zdaj pa ste jo pripeljali k meni, kakor da sem jaz čudodelnik!

— Enkrat ste jo že ozdravili.

— Operiral sem jo.

— Mogoče bo tudi zdaj potrebna operacija.

— Pripeljite jo semkaj. Takoj bom dal asistentu navodila.

Dr. Springer je naglo stopil k Rosi.

— Nič ni hudega! Nič ne vesta! Tanja je bolna in je prišla k meni, da bi jo ozdravil.

— Tako sem se bala...

Vsa izmučena se je sesedla na divan.

— Bojo, Bojo, zopet si pri meni, tako blizu si mi, jaz pa sem mrtva, tako zelo daleč od tebe...

In Tanja? Bolna! Hudo mora biti, da je privolila na to daljšo pot in celo k drju. Springerju, ko ve, kako malo simpatična mu je, ko ve, kako jo sovražijo. Morebiti bo umrla? Tanja, ta drobna čudežna lepa cvetlica... Bila je na razpotju. Obojico je ljubila... in sebe... ali se ni že preveč žrtvovala... Kdaj je sploh bila kakšna žrtev prevelika? Mogoče bi jo smrt samo rešila nečesa neznošno bednega! Res je, vendar pa ji je še tako bedno življenje prijetnejše, nego smrt... vendar ga želi izživeti prav do dna. Mogoče ji je tudi časa pelina užitek! Kaj ji je?

V njej je zmagala zopet bolničarka, neko notranje nagnjenje do bolnikov, usmiljenka.

Tanja so položili v belo celico na snežnobelo posteljo.

— Čutim jo... čutim jo...

— Kaj pravi? je vprašal dr. Springer.

Povedali so mu.

— Blede se ji.

— Venomer trdi, da je Rosa tu! Dr. Springer je sporočil Rosi, da jo Tanja venomer kliče.

Rosi je bilo v duši nepopisno žalostno.

Bojo je hotel nemudoma zvedeti, kaj je Tanja.

— Jutri ob tej uri se zopet zgla-site pri meni.

— Mi je zelo žal, da vam moram povedati: vesel sem, če vas ne vidim.

— Brezobzirni ste!

— V svoji hiši smem biti brezobziren z gosti, ki se sami vabijo...

— Tedaj jutri, gospod doktor.

— Da, toda pred peto uro popoldne ne! Moram najprej ugotoviti, kaj ji je; vsaj poskušati moram...

Bojo je odšel. V njem je vse kipek. Na dvorišču je postal in se ozrl v hišo. Zopet se mu je zazdelo, da ga je nekdo gledal, ko je stopal proti izhodu. Zastori so se prav nalahko pregibali. Za zastori je izginila silhueta.

— Ah, neumnost! Nekdo mora vendar biti pri njem, nekdo mu mora gospodinjiti! Revež, kdor mora prenašati sitnosti tega neznošnega starca!

Dr. Springer je stopil v sobo k Rosi.

— Kaj ji je, doktor?

— Ko bi jaz vedel!

— Kakšni simptomi?

— Mrzlota, blodni prividi, ki so hudo podobni resnici.

— Kaj naj pomenijo vaše besede?

— Pota resnice so hudo zamotana; včasih se resnica maskira z masko blodnega privida.

— Uganke, gospod doktor!

— Venomer pravi, da ste tukaj!

— To pravi?

— Vse to je zgolj naključje!

— Naključje je izraz brez vsebine! Nič v življenju ni naključje. Vse je matematično izračunano dogajanje.

— Kaj, menite, ji je?

— Ne morem še izreči nobene dokončne sodbe, ampak mislim, da je malarija in sploh malokrvnost in mogoče še kaj...

— Tedaj je zadeva precej težka.

— Hm... kdo bi vedel? Saj veste, stvar je čisto individualna. Se spominjate starega nadlovca Finkera, ki smo ga lani operirali na prostati... Tridesetpet let gonoreje — pa še vedno živi. Seveda: kako živi, je drugo vprašanje.

Doktor se je nasmehnil.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Ploj; namestnika sta dr. Konstantin Fotić in prof. dr. Milan Todorović. Kot eksperti dr. Ivan Perne, dr. Ivo Andrić, dr. Josip Macan, dr. Miloš Radojković in osební tajnik zunanje-ga ministra Jeftića dr. Nikodije Jovanović.

Grozovita politična obsodba v Albaniji. Francoski list »Oeuvre« poroča, da so v Albaniji neprestano upori in atentati. Kralj Zogu ima mnogo nasprotnikov. Prav te dni se je vršila v Tirani politična obravnavna, v katero so bili zapleteni večinom intelektualci. Nad tristo ljudi je bilo aretiranih, ker niso zadovoljni z italijansko politiko kralja. Deset obdolžencev so postavili po grozovit-tem trpinčenju pred sodišče, ki jih je dne 16. t. m. tudi krvoločno obsodilo. Obtoženi so, da so hoteli odstraniti kralja in ustanoviti republiko. Obsojenih je pa bilo cela vrsta oseb, in sicer 7 na smrt, 14 na dosmrtno ječo, 13 na petnajst let ječe, 1 na tri leta ječe; 14 oseb je bilo oproščenih. Glavni krivec je slučajno analfabet. Jako verjetno je, da obsojeni brez izjeme ne bodo več doživeli svobode.

Železniški atentat v Bolgariji. Dne 15. t. m. so neznanci poizkušali izvesti železniški atentat v Bolgariji na progi Levski—Kanensko. Položili so na progo telegrafski drog in brzovlak, ki je privozil, je oviro odstranil brez nezgod. Atentat je bil ali namenjen brzovlaku, v katerem se je vozil prometni minister Kosturkov, ali pa dvornemu vlaku, v katerem se je vozil kralj Boris.

Smrt Ludvika Wahrunda. V Prazi je umrl vseučiliški profesor na nemški univerzi Ludvig Wahrund v. p., katerega nastopi so vsaj svojčas povzročili veliko razburjenje in se je avstrijsko delavstvo zelo zanimalo zanj. Kot profesor na katoliški univerzi v Inomostu je Wahrund napisal temeljito kritiko znane silabe papeža Pija X. o vzgoji, ki je povzročila velik kulturni boj. Ta kritika, pod nazivom »Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost«, je izšla v posebni brošuri, pa je bila zaplenjena. V javnost je prišla s pomočjo interpelacije v dunajskem parlamentu, kjer se je v tej zadevi in pod to krinko razvila huda kulturna debata. Wahrunda je zagovarjal zlasti današnji čl. predsednik prof. Masaryk, vendar so Wahrunda predstavili iz Inomosta v Prago, kjer je deloval do nedavna. Po prevratu ga je češka vlada rehabilitirala in mu vrnila vse pravice rednega vseučiliškega profesorja. Zgoraj omenjena brošura je izšla tudi v slovenskem jeziku v založbi, oz. knjižnici časopisa »Naprej« v Idriji, nakar opozarjamo vse čitatelje, ki želijo z osvežitvijo te zadeve spoznati Wahrundovo stališče.

Nova nemška križarka. Da dokaže svetu, da misli z enakopravnostjo v oboroževanju resno, je nemška vlada dala v delo tretjo križarko »C«, ki bo imela 23.000 ton in bo najmodernejše opremljena.

Nameravan železniški atentat v Franciji. V bližini Marseilla so našli ob železnici ležati vrečo s 57 vžigal-niki, 81 zavitkov dinamita in 10 metrov vžigalne vrvice. Na dotičnem mestu so bili že večkrat izvršeni atentati na vlake, ki vozijo na progi Marseille—Pariz.

Gandhi hoče postati mučenik. Angležki hočejo izvesti v Indiji volitve po kastah. To pomeni nadaljnje zatiranje naroda. Gandhi, ki je v zaporu, se je temu uprl ter izjavil, da pomeni ta sistem razmesarjenje indijske misli. »Zame,« pravi Gandhi, »je vprašanje teh razredov predvsem moralno in versko vprašanje. Zaradi tega informiram vlado njegovega veličanstva, da hočem, če bi se za to odločila, umreti lakote. V kolikor morem pregledati sedanjí položaj, bi mojega sklepa ne izpremenil niti ev. izpust iz ječe.« Po angleškem volilnem načrtu bi indijski najnižji narod sploh ne prišel do veljave, ker je ta-

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Iz drugih za delavce važnih zakonov.

Največ 10 ur na dan ali 60 ur na teden.

Glasom gornje uredbe sme biti pomožno osebe zaposlene tudi v vseh trgovinskih in obrtnih obratovalnicah največ 10 ur na dan ali 60 ur na teden. To velja tudi za delavce, zaposlene pri gradbenih delih (zidarje in p.).

Ministrska naredba pa določa še tudi za razne druge obratovalnice, ki niso industrijske, ali rudarske, le 8 urni delavnik, in sicer za: bančne in zavarovalne ter podobne obratovalnice, obrtne livarne kovin, v podjetjih za natovarjenje blaga pri železnih ali rečnih in morskimi pristaniščih, za dela v tunelih, v vseh vrstah grafičnih obrtov in črkolivcev, pri izdelovanju zrcal, v zavodih za kemično čiščenje in barvanje obleke, v delavnicah za predelovanje kleja.

Največ 9 ur na dan ali 54 ur na teden je dovoljeno pri delih kovinostružcev, pilarjev, strojnih ključavničarjev, za izdelovanje okrasnih predmetov iz pločevine, galvanoplastikov, pri ortopedskih delih, zobnih tehnikov, kamenolomcev in kamnosekov, pri mizarskih delih za kovinske izdelke, pri elektroakumulatorskih delih in pri delih za vulkaniziranje gume.

V vseh drugih obratih pa je dovoljen največ 10 urni delavnik kot normalni.

50% povešek za nadurno delo.

Vsako prekočasno delo pa morajo plačevati lastniki podjetij delavcem v smislu § 10 najmanj s 50% poveškom, torej še polovico več, kot znaša redna mezdna. Ta povešek morajo dobiti tudi akordanti in se smatra pri akordantih za redno plačo 1 ure, 48, 54, ali 60 del povprečnega tedenskega zaslužka. Podjetnik se torej ne more izogniti plačilu 50% poveška za nadurno delo s tem, da upelje plačilo v akordu.

Sodne odločbe o plačilu nadurnega dela.

Delodajalci so se pred sodiščem izgovarjali, da delavec nikoli ni zahteval 50% poveška za nadurno delo, in se je radi tega temu povešku odrekel. Ta ugovor pa je neutemeljen. § 5 zakona o zaščiti delavcev namreč določa, da pogodba, ki ureja delov-

no razmerje med lastniki podjetij in pomožnim osebjem, nikoli ne sme nasprotovati odredbam tega zakona. Zato so sodišča ponovno odločila, tudi v najvišji instanci, da se noben delavec pogodbeno, niti izrecno, niti s kakim soglasnim dejanjem, ne more v naprej odreči zahtevku po plačilu nadur, kojih plačilo predpisuje zakon.

Odločba najvišjega sodišča v Zagrebu.

Tozadevno objavljamo eno najznačilnejših sodb našega najvišjega sodišča, Stola sedmorice odd. B v Zagrebu Rv 1072/31 z dne 6. marca 1932, ki je izreklo v neki tožbi glede 50% poveška za nadure v razlogih med drugim sledeče:

»Ko je tožitelja kot delavca prištevati v razred gospodarsko šibkih, se tožitelju tudi ne more njegovega zavestnega molčanja vse do zadnjega izplačila zamerjati iz vidika § 879 odst. 1 od. z., marveč se more najti v takim molku edino le naravno obrambno sredstvo šibkega napram godarsko neprimerno jačjemu. Zahtevek glede nagrade nadur ni namreč šel med dvema gospodarsko enako silnima. Tožitelju radi tega njegovega definitivnega (obrambne) molka tekom trajanja službenega razmerja ni vzeti na rovaš ravnanja proti dobrim šegam in običajem.«

Okrožno sodišče v Mariboru pa je izreklo v podobnem slučaju s sodbo Bc III 136/28, torej leta 1928 sledeče:

»Saj je smatrati zakon o zaščiti delavcev kot del socialne zakonodaje, ki ima le ta smoter, da štiti delavce pred izkoriščanjem po podjetnikih. Pravice, ki jih daje delavcem, se jim torej tudi ne morejo vzeti, če jih tekom službe iz bojazni pred delodajalcem še ne uveljavljajo. Če je torej tožitelj (delavec) dotično plačilo (50%) povešek za nadurno delo) po brezuspešnem opominu vložil že 1 mesec po odslo-vitvi, je bil takrat k temu še vsekakor upravičen. Iz določila § 10 z. o. z. d. sledi, da morajo lastniki podjetij plačevati prekočasno delo najmanj s 50% višje od rednega in bi bilo to določilo nepotrebno, če bi bilo kako višje plačilo odvisno od dogovora. Delavec ne izgubi te pravice, če si nadur tekom službenega razmerja ni zapisoval in plačilo za nadure tekom službe in ob odslovitvi še ni zahteval.«

Maribor.

Kaj je z zimsko akcijo v Mariboru? Celjska občina, ki ima najmanj socialne politike v Dravski banovini, nas bo letos menda prekosila. Ona že sklicuje anketo radi zimske pomoči revnim in brezposelnim. Pri nas pa še vse počiva. Kdaj začnemo, g. župan?

Zanimiva tožba za nadure v tekstilni tovarni. Pretekli teden je dosegla neka delavka, tkalka, izredno lep in zadovoljiv uspeh s svojo tožbo za 50 odst. povešek mezde pri nadurnem delu v tekstilni tovarni E. Zelenka & drug, ki je last tovarnarja Friderika Schonskyja. Delavka je najprej sama zahtevala, da ji plača tovarnar nadurno delo, katero je opravljala v akordu skozi več let, še tudi s 50 odst. poveškom, ko je že zapustila delo. Tovarnar pa ji je ponujal samo 280 Din in zahteval podpis, da je s tem popolnoma izplačana in nima ničesar več zahtevati. Previdna delavka je to ponudbo odklonila in zlasti ni hotela ničesar podpisati. Imela pa je k sreči vse mezdne listke o izplačilu mezde za tri leta nazaj. S tem se je podala k odvetniku g. dr. Avg. Reismanu, ki je na podlagi teh listkov izračunal, da bi morala delavka dobiti za 50 odst. povešek v zadnjih treh letih še Din 3000.— in je za ta znesek opominjal tovarnarja. Tovarnar pa je odpisal, da ne plača ničesar, in da naj pride delavka k njemu v tovarno. Na to je odgovorila delavka s tožbo, katero je sodišče poslalo tovarnarju Schonskyju. Ta pa tožbe sploh sprejeti ni hotel. Kaj je hotel s tem tovarnar doseči, ni povsem jasno. Najbrže pa vsled tega ni vedel, kdaj je razprava, ker se niti ni zglašil pri sodišču, ko se je pretekli teden vršila razprava in se tudi ni oglašil, ko so ga poklicali. Zastopnik delavke je vsled tega predlagal proti tovarnarju Schonskyju sodbo in je bil Schonsky tudi res obsojen, da mora delavki plačati za nadure Din 3000.— ter vse stroške in sodnijsko takso. Revni delavki bo teh Din 3000.— ravno zdaj pred zimo zelo prav prišlo. Delavci, ki opravljate nadure, vzemite si ta slučaj za vzgled, shranjete mezdne listke in ničesar ne podpisujte v tovarnah, ker potem še lahko za tri leta nazaj vedno zahtevate plačilo

50 odst. poveška za nadurno delo, če vam ga sproti ne plačujejo!

Ustanovni občni zbor društva stanovanjskih najemnikov se je vršil minuli petek v kazinski dvorani. V odbor je bilo izvoljenih tudi par delavcev, vodstvo pa je v rokah drugih.

Alkohol in uboži. Čim hujša je beda, v katero so zašli širši sloji, tem bolj se v zadnjih letih opaža pijančevanje med ljudmi. Izgleda, da se ljudje udajajo pijachi, kakor kitajski kuliji opiju, zato da bi pozabili na skrbi in težave. Da bi postal alkohol še bolj poznan, so preskrbeli tudi gotovi pesniki in skladatelji, ki so mu posvetili mnogo pesmi, s katerimi se ta strup, ki deluje sicer polagoma, zato pa tem bolj sigurno, opeva. Posledice seveda ne izostanejo. Skoro vsak dan se sliši o pretepah, vsako soboto in nedeljo pa se na posledicah preveč zaužitega alkohola izvršijo v raznih krajih uboži. Tudi minulo nedeljo se je v Razvanju izvršil tak uboj. V nekem vinoču je proti večeru prišlo do prepira med gosti, iz katerega se je razvil vse-splošen pretep. Žrtev pa je postal železničar Jakob Klemenčič, ki se pretepa ni udeležil, vendar ga je nek še neznan storilec udaril s sekiro po glavi. Poškodba je bila tako huda, da je Klemenčič podlegel zadobljenim ranam, še preden je došel pozvani rešilni voz. Kdaj bo temu konec?

Članski sestanek dramskega odseka »Svobode«. Navdušeni po uspeli predstavi »Hlapca Jerneja«, ki jo je vprizoril ljubljanski delavski oder »Svobode«, sklicuje mariborski dramski odsek »Svobode« vse ljubitelje dramatike k članskemu sestanku dramske sekcije, ki se bo vršil v petek, dne 23. septembra ob 20. uri v društvenih lokalih, Sodna ulica 9-II. Pripravite tudi prijatelje s seboj!

Elektrifikacija Rošpoha. Te dni je pričelo mestno elektriško podjetje z deli za elektrifikacijo hiš v Rošpohu. Polagoma torej tudi elektrifikacija v okolici napreduje.

Zatvoritev Sodne ulice za prevozní promet. Vsled ureditve in tlakovanja ulice se zatvori do nadaljnjega za prevozní promet Sodna ulica od 20. septembra 1932 naprej. — Otvorjena pa ostane za promet Marijina ulica.

Tovarna cementnih izdelkov Fr. Swaty & Pickel je predlagala uvedbo poravnalnega postopanja. Aktiva znaša 2.167.322.40 Din, pasiva pa 4.350.879.69 Din.

Javna kuhinja je ponovno znžala cene. Od 1. oktobra dalje se dobi v Javni kuhinji na Slomškovem trgu 6 celodnevna hrana v abonmanu v A razredu za Din 10.—, brez zajtrka za Din 8.—. V B razredu stane abonma celodnevno Din 14.—, brez zajtrka Din 12.—. V C razredu stane abonma celodnevno Din 15.—, brez zajtrka Din 13.—. Slučajni gostje plačajo vedno po Din 1.— več. V Javni kuhinji je dnevno približno 250 ljudi. Priporočamo jo vsakomur!

Ptuj.

Smrtna kosa. Včeraj je v mariborski bolnici po dolgi in mučni bolezni umrl s. Delpin Franc, oče upravitelja ekspoziture OUZD v Ptuj. Pokojni je bil stara goriška proletarska korenina, eden prvih, ki je oral ledino med goriškimi delavstvom. Bil je eden izmed ustanoviteljev strokovne organizacije papirniških delavcev v Podgori pri Gorici, ki se je ustanovila pred 32 leti. Od tega časa je bil vedno med prvimi bojevniki in ostal zvest delavski ideji do smrti. Ni bilo shoda na Goriškem, da ne bi on prišel s svojimi zvestimi sodrugi navduševat delavce izven Podgore, ki je bila že pred 30 leti socialistična trdnjava na Goriškem, in to po veliki zaslugi pokojnega s. Delpina ter pokoj. in nepozabnega s. Komavlija. Po vojni, ko je moral zapustiti Podgoro, se javno ni več veliko udeleževal. V duhu pa je bil vedno z nami. Lahka naj mu bo zemlja, v kateri bodo počivale njegove kosti. Mi, ki smo ga poznali in občudovali njegov pogum in delo med delavstvom, ga bomo ohranili v najlepšem spominu! Njegovi družini izrekamo naše iskreno sožalje!

J. P.

Vsi interesenti za esperantski tečaj se vlnudno obveščajo, da se bo v oktobru pričel novi tečaj, ki se bo pa vsled odsotnosti s. Domajnka lahko vršil le ob nedeljah. Nadaljnje

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

ko raztresen po ogromni deželi, v kateri bi odločevale privilegirane kaste.

Angleški poslanik v Parizu, lord Tyrell, je imel z ministrskim predsednikom Herriotom razgovor glede nemške zahteve po enakopravnosti. Pogovor, ki je trajal dve uri, je imel zelo dramatičen značaj. Herriot je trdovratno zastopal tezo francoske vlade in se skliceval na verzajski mirovni dogovor, medtem ko je lord Tyrell bil mnenja, da se bodo morale nemške zahteve, ki so upravičene, na vsak način vsaj teoretično priznati. Obenem je naglasil potrebo, da se bo moralo z razorožitvijo v smislu verzajškega mirovnega dogovora resno pričeti.

Herriot grozi z odkritji. Herriot je zagrozil, da bo v slučaju, če bi se na razorožitveni konferenci načelo vprašanje nemške zahteve po enakopravnosti, objavil tajne statistične podatke o nemškem oboroževanju, ki jih je tekom let francoska vlada zbirala.

Žene dobe volilno pravico v Argentini. Argentinska zbornica je uvedla žensko volilno pravico. Amerikanci torej niso tako reakcionarni.

Velika železniška nesreča. V Algiriji v severni Afriki se je pri mestu Tlemceu zgodila grozovita železniška nesreča. Vlak je namreč zavozil v vod tujske legije iz garnizije v Sidi-bel-Abbes. Izpod razbitih vagonov so spravili 61 mrtvih in 225 ranjenih. Niso pa to še vse žrtve.

ZAHVALA.

Podpisana Jager Ana, žena po umrlem Jager Antonu, se tem potom najpriskrbeje zahvaljujem Konzumnemu društvu za Slovenijo v Celju za takoj izplačano mi posmrtnino v skupnem znesku Din 1228.90.

Imenovano zadrugo vsem združnikom toplo priporočam s pozivom, da se te zadrge tesneje oklenemo, ker bomo le na ta način dosegli skupno gospodarsko moč.

Teharje, dne 9. sept. 1932.

Združni pozdrav!

Jager Ana, žena, in sin Anton.

informacije pri s. Zinki Žuran, kavarna Stuhec. — V Stuttgartu se vršijo kongres proletarskih esperantistov je nov dokaz, kako močno že sije zelena zvezda. Zato tudi v Ptuj ne bo ugasnila. Vivu Esperanto!

Jesenice.

Volitve v Bratovske skladnice na Jesenicah se bodo vršile v torek, dne 20. t. m. Volitve se bodo vršile po obratih, oz. sekcijah KID in bodo gotovo zelo živahne. To je bilo razvidno iz reklamacijskega postopanja volilnih upravičencev. Kandidatne liste sta vložila povsod naš Savez metalških radnikov Jugoslavije (SMRJ) in skupina kovinarjev jugosl. strokovne zveze. Narodna strokovna zveza se volitev ne bo udeležila niti s kandidaturami lastnih ljudi niti s sodelovanjem v volilnih odborih. Skupina kovinarjev jugosl. strokovne zveze skuša doseči večje uspehe na temelju gónje na pomlad, ki jo je povzročila proti SMRJ zaradi »enotnosti« nastopa, zaradi lastne aprovizacije, ki so jo imeli krščanski socialisti, zaradi borbe proti marksističnim zadrugam itd. Vendar je pričakovati, da če vrste agitacija ne bo uspeła in da bodo delavci videli in upoštevali, kaj so zanje napravili zastopniki svobodnih strokovnih organizacij tako pri mezdah gibanjih, pri brezposelnosti, pri masti, zlasti pa v vprašanjih, ki se direktno tičejo Bratovske skladnice. Pričakovati je torej, da bo SMRJ ohranil sedanje pozicije in jih bo po možnosti še izboljšal. SMRJ je priredil v nedeljo, dne 18. t. m. članski sestanek.

Črni dan za jeseniške kovinarje. Za del jeseniških kovinarjev je bil četrtek, dne 15. septembra 1932, črni dan, kajti izgubili so tega dne zaradi šestmesečne brezposelnosti vsa pri Bratovski skladnici že pridobljena leta za pokojnino, oz. starostno zavarovanje, za bolniško, nezgodno in invalidno zavarovanje. Brez vsake odškodnine so mnogi mladi fantje izgubili, dve, tri do petletne prispevke, oni pa, ki so bili zaradi znanih dogodkov odpuščeni tudi po več letih, so izgubili še celo več. Nameščencem pri Bratovski skladnici se godi na ta način velika in nezaslužena krivica, ki so jo že zlasti občutili rudarji. Treba bo iti na boj za spremembo te krivične določbe pravilnika, če ne bo — kakor je upati — prinesel novi pravilnik, oz. zakon o Bratovskih skladnicah, ki bo v kratkem izšel, izboljšanje v tem oziru. V današnjih časih, ko je brezposelnost vsakdanji pojav in je zaradi prenatrpanosti delovnega trga nova zaposlitev toliko težja, če ne sploh nemogoča, je taka izguba let za delavca dvakrat tako težek udarec kakor v normalnih razmerah. Dovoliti bi se moralo, da se z malenkostno priznavalnino ohrani delavcu pridobljena leta tudi v naprej, ali pa da se mu izplačajo vse vplačane premije z obrestmi vred. Saj v 99 odst. ni delavčeva krivda, da ne more ostati nadalje zavarovan in pozneje rentnik, zato tudi ni njegova dolžnost, da pomaga zbirati premijske rezerve. Od odpravnine bi bilo odšteti tudi ev. že nujeno pomoč članu, da bi ne bilo od takega člana tudi nobene izgube, če že ne sme biti dobička. Če Polkojninski zavod in druga starostna zavarovanja nudijo možnost ohranitve let s priznavalnino ali odpravnino, bi jo morale tudi Bratovske skladnice, ki so zava-

rovalne institucije še vse bolj siromašnih delov delavstva (vsaj dandanes) kakor pa ostale.

Šahovska simultanka g. Vidmarja ml. pri »Svobodi«. Šahovski odsek Delavske telovadne in kulturne zveze »Svobode« na Jesenicah je zelo agilen. V njem zbrani kovinarski delavci iz težke železne industrije na Jesenicah iščejo v tej umski igri odpočitka, oz. umskega napora za izenačenje telesnega napora pri delu. Nedavno so uspešno završili svoj prvi šahovski turnir na prostem na Galerijah nad Pokljuško luknjo, pred kakimi desetimi dnevi je imel mladi šahist g. Josip Šiška iz Ljubljane prvo simultanko, v nedeljo, dne 28. avg. t. l. se je pa vršila že druga simultanka. To pot so povabili sina velikega mojstra g. Vidmarja, Milana ml., akademika v Ljubljani, ki se je lansko leto na šahovski Olimpijadi v Pragi dobro placiral. K simultanki se je prijavilo 25 šahistov vseh klubov in tudi neorganiziranih z Jesenic, Javornika in sosednjih krajev in je bil končni rezultat sledeč: 19 partij je bilo dobljenih, 4 partije je g. Vidmar izgubil, 2 pa sta bili neodločeni. Prvi se je udal g. Žumer z Javornika po 17. potezah, zadnji g. More po 66 potezah. Zmagali so: s. Oblak po 28., s. Perko Vencelj po 34., Korošec po 39. in Svetina po 48. potezah. Remizirala sta s. Rošic po 40. in g. Jalen Franjo po 47. potezah. G. Vidmar je imel za uvod kratko, vendar zelo poučno predavanje o šahovski umetnosti. Pozdravili so pa navzoče gostitelji »Svobodaši«. Simultanka je nad vse uspeła in so bili vsi navzoči zelo zadovoljni. Želijo si jih še več, kar jih bo Šahovski odsek »Svobode« tudi organiziral. Kmalu stopi v pogajanja tudi z g. Pirchem. Zaradi tega že zdaj vabimo vse na te simultanke.

Berdajs Jože:

Vajeniški domovi na Dunaju.

Skrbstveni urad vajencev pri zveznem ministrstvu za socialno skrbstvo je prevzel s 1. oktobrom 1927 vajeniške domove dunajske občine in dunajskega šolskega sveta za nadaljevalno šolstvo v upravo. Po doseženem sporazumu so zavodi ostali v nadaljnjem lastništvu dunajske občine in fonda za nadaljevalno šolstvo, samostojno vodstvo istih pa preide na skrbstveni urad za vajence, ki jih bo vodil z lastnim osobjem in na lasten račun. Prevzete so bile tudi dolžnosti od mestne občine in dunajskega šolskega sveta za nadaljevalno šolstvo prideljenih vajencev proti primernemu prispevku za oskrbo in vajenci prevzeti v zavod za oskrbo. Oskrbni stroški se delno krijejo tudi od vajencev samih. Ako se vajenec dobro obnaša, prejme za časa bivanja v domu od zavoda — dokler traja učna doba — tedensko primeren znesek za zabavo in razvedrilo.

Leta 1882 se je s podporo gosp. Petra Sonettja in njegove soproge Karoline po mestni občini Dunaj odprl v VIII. okraju, Josefstädterstrasse 95—97, največji dunajski zavod za vajence. Do leta 1926 je služil izključno kot zavetišče osirotelih otrok in se je v letu 1927 preoblikoval v zavod za vajence. S smotreno opredelitvijo prostorov je bilo omogočeno prenočevanje 250 vajencem. Stavba je zgrajena v obliki podkve,

s parkom in vrtom v sredini; okna skoraj vseh spalnic so obrnjena v park, kar je izredno primerno. V pritličju in v I. nadstropju je upravna pisarna, slavnostna dvorana, kuhinja, jedilnica, garderoba, kopalnica, bolniška in ambulantna soba, v zgornjih nadstropjih so pa spalnice, ki se uporabljajo samo v času počitka. Na vrtu je igrišče, prostor za namizne in družabne igre, knjižnica, kakor tudi radio sprejemna postaja, ki je speljana v vse prostore. Vse te institucije služijo v svrhu izobrazbe in zabave vajencev. Tudi za kinematografska in skioptična predvajanja je preskrbljeno. Vodstvo plavalnih, telovadnih in turističnih skupin skrbi za telesno okrepitev vajencev in v to svrhu izrablja sleherni prosti čas. Za časa toplih dni se obeduje na vrtu, ki je sicer najljubši kotiček vajencev. Točno 50 let že služi ta stavba najrevnejšim izmed revnih — ubogi in osiroteli mladini. Težka je naloga, mladini nadomestiti starše. Dolžnost vodstva je, da nudi vajencem veselo, radosti polno mladost in da jih usmeri na pravo pot življenja.

Vajeniški dom v IX. okraju, Canisinsgasse 2, je bil sezidan leta 1857 kot mestni občinski urad, kasneje je služil kot šola in je bil leta 1925 od šolskega sveta (nadaljevalnega šolstva) preurejen za vajeniški dom. Posebna prednost tega doma je izredno ugodna lega stavbe in vseh notranjih prostorov, ki omogočajo dober pregled in hitro posredovanje pri vseh eventualnih dogodkih in izključuje kakršnekoli nered.

V pritličju se nahaja upravna pisarna, velika jedilnica (istočasno slavnostna dvorana), kuhinja s plinsko kurjavo in kopalnica s prhami in kadmi, ker se vsak vajenec očisti, preden prisede k mizi.

(Dalje prihodnjič.)

Suženstvo še cvete.

V petnajstih deželah imajo še fizično suženstvo.

Neglede na duhovno suženjstvo, ki ga izvajajo razne fašistične diktature nad človeštvom, tudi fizično suženjstvo ni še odpravljeno povsod. V petnajstih deželah ga še vedno imajo.

Leta 1883 je odpravila suženjstvo Velika Britanija, leta 1863 šele Zedinjene države, 1868 Kuba in 1888 Brazilija. V Afriki je suženjstvo obstajalo še dalje ter po nekaterih pokrajinah obstoja še danes. Suženjstvo pa imamo še danes v Indiji, Arabiji in na Kitajskem. Suženjstvo ima najrazličnejše oblike. Društvo narodov smatra za suženjstvo vse one forme, v katerih ima kdo nad sočlovekom lastninsko pravico. Na Kitajskem se vrši trgovina s sužnji, taji, dasi se utegne prodati vsako leto dva milijona oseb. V Abesiniji je okoli deset odstotkov prebivalstva sužnjev. Vsak imoviti Abesinec ima po dva, tri sužnje. V Arabiji znaša število sužnjev precej nad deset odstotkov. V Liberiji v Afriki pa imajo okoli 215.000 sužnjev.

Metode suženjske trgovine so danes iste, kakršne so bile pred sto leti. Trgovci obkolijo vas ter jo zavzamejo. Stare moške in žene pobijejo, ker nimajo kaj početi z njimi, mlajše pa odvedejo s seboj ter jih prodajo v oddaljenejših krajih. Še grozovitejša je oblika v Abesiniji, ob Rdečem morju in v Arabiji. Tam izroči lastnik sužnjev sužnju sužnjo, katerih otroci so last lastnika obeh ter jih potem na trgih prodajajo, kakor pri nas živino. Matere dobivajo celo nagrade in morajo vse otroke izročiti lastniku.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**

14 karatno originalno ameriško

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio“ Welt“. Naroča se Administration der „Radio“ Welt“ Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago, perilo, obleke za moške in dečke, pletenine etc. priporočamo po jako nizki ceni trdka

KARL JANČIČ

Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, stezniki, tudi jenski in kosmetični predmeti, potrebnosti za otroke, nogavice, rokavice, ročna dela in krojaške potrebnosti.

FRANC ŠKOF,

Maribor, Aleksandrova cesta 23.

Starši, ne pozabite

LJUDSKE TISKARNE, Maribor, Slomškov trg šte. 6.

kupovati za Vaše otroke šolske knjige in ostale potrebnosti v papirnici

Kupujte svoje potrebnosti pri naših inserentih.

Šolske torbice

in nahrbtnike, denarnice za kovan denar nudi v veliki izbiri samo

I. KRAVOS

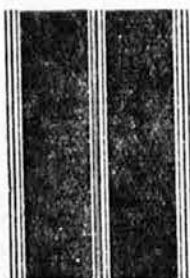
Aleksandrova cesta 13

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg šte. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.

